

(กสม. แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 16/2567)

กสม. ตรวจสอบกรณีตำรวจไม่บันทึกภาพและเสียงขณะตรวจค้นและจับกุม
และสำนักงานตำรวจแห่งชาติกำกับดูแลและสนับสนุนอุปกรณ์ให้เป็นไปตามกฎหมาย

- กสม. ประชุมร่วมสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทั่วโลก

นำเสนอผลงานด้านการป้องกันการทรมาน ร่วมผลักดันประเด็นการทำธุรกิจที่เคารพสิทธิมนุษยชน

วันที่ 17 พฤษภาคม 2567 เวลา 10.30 น. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนายสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และนางพรรณษา บุญรัตน์ รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ครั้งที่ 16/2567 โดยมีวาระสำคัญ ดังนี้

1. กสม. ตรวจสอบกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจ สก. คอยสะกัด ไม่บันทึกภาพและเสียงขณะตรวจค้นและจับกุมผู้ต้องหา และสำนักงานตำรวจแห่งชาติกำกับดูแลและสนับสนุนอุปกรณ์ให้เป็นไปตามกฎหมาย

นายสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธร คอยสะกัด (สก.คอยสะกัด) จังหวัดเชียงใหม่ ระบุว่า เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2566 เจ้าหน้าที่ตำรวจ สก.คอยสะกัด (ผู้ถูกร้อง) ซึ่งแต่งกายนอกเครื่องแบบได้เข้าตรวจค้นบ้านพักของนาย อ. และภรรยา เพื่อค้นหายาเสพติด โดยไม่แสดงหมายค้นและหมายจับและไม่บันทึกภาพและเสียงขณะตรวจค้น รวมทั้งตรวจยึดโทรศัพท์เคลื่อนที่ไว้เป็นหลักฐาน ผู้ร้องเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงขอให้ตรวจสอบ

กสม. ได้พิจารณาข้อเท็จจริงของทุกฝ่าย หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 28 และมาตรา 33 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 9 ได้ให้การรับรองว่าบุคคลมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย โดยจะถูกจับหรือคุมขังมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ รัฐจึงมีความรับผิดชอบในการคุ้มครองและประกันสิทธิ เสรีภาพ และความปลอดภัยจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา นอกจากนี้ บุคคลยังมีเสรีภาพในเคหสถาน การเข้าค้นเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในวันเกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจ สก.คอยสะกัด ได้ทำการล้อมซื้อยาเสพติดจากนาย อ. ซึ่งนาย อ. ได้ขับรถจักรยานยนต์นำยาเสพติดมาส่งมอบให้แก่ผู้ล้อมซื้อ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เฝ้าสังเกตการณ์และเห็นการกระทำดังกล่าว กรณีนี้จึงเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ อย่างไรก็ตามในขณะที่เข้าจับกุม นาย อ. ได้หลบหนีไป เจ้าหน้าที่จึงติดตามนาย อ. ไปที่บ้านพัก และได้พบกับภรรยาของนาย อ. เจ้าหน้าที่ที่แสดงตนว่าเป็นตำรวจและมาเพื่อ

ติดตามจับกุมรวมทั้งสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับนาย อ. โดยได้นำผู้ใหญ่บ้านในท้องที่มาเป็นพยานการตรวจค้นด้วย ซึ่งภรรยา นาย อ. ได้ให้ความยินยอมและเป็นผู้นำตรวจค้นภายในบ้านด้วยตนเอง และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า เจ้าหน้าที่ได้ข่มขู่หรือบังคับภรรยา นาย อ. ให้ความยินยอมในการตรวจค้นแต่อย่างใด ภรรยา นาย อ. ยังได้ลงลายมือชื่อให้ความยินยอมในบันทึกการตรวจค้น โดยไม่มีหมายค้น ไว้เป็นหลักฐานด้วย ดังนั้น การเข้าตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงเป็นการอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (4) นอกจากนี้ เมื่อมีการตรวจค้นยังพบยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 (เมทแอมเฟตามีน) ซุกซ่อนอยู่บริเวณภายในบ้านพัก กรณีนี้เป็นความผิดซึ่งหน้า เจ้าหน้าที่จึงมีอำนาจจับกุมภรรยา นาย อ. โดยไม่ต้องมีหมายจับ ทั้งนี้ ตามมาตรา 78 (1) ประกอบมาตรา 80 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ต่อมา ปรากฏข้อเท็จจริงว่า นาย อ. ได้ติดต่อเข้ามาขอพบตัวต่อเจ้าหน้าที่ที่ สภ.คอยสะเก็ด โดยให้การยอมรับว่า ยาเสพติดที่มีการล่อซื้อ และที่มีการค้นพบภายในบ้านพักนั้นเป็นของตน ผู้ถูกร้องจึงมีอำนาจแจ้งข้อกล่าวหาและสิทธิตามกฎหมายแก่นาย อ. รวมทั้งควบคุมตัวเพื่อนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมายได้ ดังนั้น แม้การกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.คอยสะเก็ดในการเข้าตรวจค้นบ้านและจับกุมตัวภรรยา นาย อ. และการควบคุมตัวนาย อ. จะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และเสรีภาพในเคหสถานก็ตาม แต่เป็นการกระทำไปโดยอาศัยเหตุตามกฎหมายบัญญัติให้กระทำได้ จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชน

สำหรับประเด็น การตรวจยึดโทรศัพท์เคลื่อนที่ เห็นว่า การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าตรวจค้นภายในบ้านพักนาย อ. และพบยาเสพติด จึงมีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 98 สามารถยึดทรัพย์สินหรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ของภรรยา นาย อ. เพื่อตรวจสอบข้อมูลการกระทำความผิดได้ อย่างไรก็ดี เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลโทรศัพท์เคลื่อนที่เสร็จสิ้นแล้ว และไม่พบการกระทำความผิดได้คืนโทรศัพท์เคลื่อนที่ให้แก่ภรรยา นาย อ. โดยภรรยา นาย อ. ได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ส่วนโทรศัพท์เคลื่อนที่ของนาย อ. นั้น ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าเจ้าหน้าที่ได้ยึดไว้ จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเด็นนี้

อย่างไรก็ดี ยังมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.คอยสะเก็ด ได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีไม่บันทึกภาพและเสียงในการตรวจค้น จับกุม และควบคุมตัว หรือไม่ เห็นว่า คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 178/2564 ลงวันที่ 9 เมษายน 2564 เรื่อง การบันทึกภาพและเสียงการตรวจค้น จับกุม และการสอบสวนคดีอาญา ข้อ 4 ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการบันทึกภาพและเสียงในขณะตรวจค้น จับกุม และสอบสวนคดีอาญาไว้เพื่อเป็นหลักประกันให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่โดยชอบตามกฎหมาย และสามารถตรวจสอบได้ เว้นแต่มีเหตุอันที่ไม่อาจดำเนินการได้ ก็ให้บันทึกเหตุแห่งการนั้นไว้ ประกอบกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคลสูญหาย พ.ศ. 2565 มาตรา 22 บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำการจับและควบคุมบุคคลจะต้องบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องในขณะที่จับและควบคุมตัว จนกระทั่งส่งตัวให้

พนักงานสอบสวนหรือปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไป เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยที่ไม่สามารถกระทำได้ ก็ให้บันทึกเหตุนั้นเป็นหลักฐาน

จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในขณะที่เจ้าหน้าที่เข้าตรวจค้นบ้านพักของนาย อ. ไม่ปรากฏว่ามี การบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องขณะตรวจค้นและจับกุมภรรยา นาย อ. มีเพียงการบันทึกภาพภรรยา นาย อ. ซี่งยืนชั้นของกลางยาเสพติดที่ตรวจค้นเจอภายในบ้านพักเท่านั้น ดังนั้น การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่บันทึกภาพและเสียงการตรวจค้นให้ถูกต้องครบถ้วน จึงเป็นกระทำที่ไม่สอดคล้องตามกฎหมายและคำสั่งที่เกี่ยวข้อง อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2567 จึงมีมติเห็นควรให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตร.) ในฐานะหน่วยงานบังคับบัญชาให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นผู้กระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน พร้อมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะนี้อีก นอกจากนี้ให้ ตร. สนับสนุนเครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการบันทึกภาพและเสียงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดทุกท้องที่ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคสูญหาย พ.ศ. 2565 และคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 178/2564 ลงวันที่ 9 เมษายน 2564 เรื่อง การบันทึกภาพและเสียงการตรวจค้น จับกุม และการสอบสวนคดีอาญา โดยเร่งด่วนต่อไป

2. กสม. ร่วมประชุมกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทั่วโลก นำเสนอผลการดำเนินงานด้านการป้องกันการทรมาน ร่วมผลักดันประเด็นการทำธุรกิจที่เคารพสิทธิมนุษยชนตามหลักการชี้แนะของสหประชาชาติ

นางहरรรษา บุญรัตน์ รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า เมื่อวันที่ 5 - 10 พฤษภาคม 2567 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์ ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี และนางสาวสุภัทรา นาคะผิว กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และผู้บริหารสำนักงาน กสม. เข้าร่วมการประชุมกรอบความร่วมมือเครือข่ายพันธมิตรระดับ โลกว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (Global Alliance of National Human Rights Institutions: GANHRI) ประจำปี 2567 หรือการประชุม GANHRI 2024 ณ นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

ในการประชุม GANHRI 2024 สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทั่วโลกได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชนในปี 2567 โดยที่ประชุมให้ความสำคัญกับประเด็นการป้องกันและต่อต้านการทรมาน การคุ้มครองสิทธิของผู้หนีภัยความไม่สงบ คนไร้รัฐไร้สัญชาติ และผู้ลี้ภัย ตลอดจนประเด็นธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อสิทธิมนุษยชน

โอกาสนี้ ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ร่วมเป็นวิทยากรแลกเปลี่ยนในหัวข้อ ประสพการณ์และแนวทางการนำปฏิญญาเคียฟ-โคเปนเฮเกน (Kyiv-Copenhagen Declaration) ว่าด้วย บทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติด้านการป้องกันและต่อต้านการทรมาน ไปดำเนินการ โดย นำเสนอถึงการจัดทำแผนปฏิบัติการของ กสม. ว่าด้วยการป้องกันการทรมาน ระยะเวลา 3 ปี ซึ่งครอบคลุม บทบาทด้านการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัวภายใต้การดำเนินงานหรือการกำกับของรัฐ เช่น ห้องขังของ สถานีตำรวจ เรือนจำ ห้องกักของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สถานบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด พื้นที่พักพิงชั่วคราวสำหรับผู้หนีภัยความไม่สงบ และสถานที่ดูแลกลุ่มเปราะบางต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนของบุคคลในสถานที่ควบคุมตัวดังกล่าว การติดตามการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังการกระทำทรมาน การรณรงค์และสนับสนุนให้ประเทศไทยให้สัตยาบันพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน (Optional Protocol to the Convention Against Torture) หรือ OPCAT เพื่อให้ประเทศไทยมีกลไกป้องกันการ ทรมานระดับชาติ (National Preventive Mechanism) หรือ NPM ในการทำหน้าที่ตรวจเยี่ยมสถานที่ ควบคุมตัวเหล่านั้น รวมถึงการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะภายใน กสม. เพื่อป้องกันและติดตามการทรมาน และ เตรียมความพร้อมสำหรับการทำหน้าที่เป็นกลไก NPM หาก กสม. ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ดังกล่าว

ที่ประชุม GANHRI 2024 ยังได้แลกเปลี่ยนประสพการณ์ในประเด็นธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน โดยเน้นย้ำบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการส่งเสริม การเฝ้าระวัง การรายงาน และการ ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางธุรกิจ ตลอดจนการผลักดันให้มีการนำ หลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights) หรือ UNGPs ทั้งด้านการคุ้มครอง การเคารพ และการเยียวยา ไปเป็นกรอบ ในการดำเนินงานของทุกภาคส่วน โดยที่ประชุมได้แลกเปลี่ยนประสพการณ์การทำงานด้านนี้ในบริบทต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องสิทธิมนุษยชนกับสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งเป็นหนึ่งใน ประเด็นสำคัญที่สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทั่วโลกจะขับเคลื่อนร่วมกัน ผ่านการผลักดันมาตรการหรือนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยเฉพาะการกำกับดูแลภาคธุรกิจให้ดำเนินกิจการ ด้วยความเคารพในสิทธิมนุษยชนและรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งจะร่วมกันเฝ้าระวังและรายงานผลกระทบ ด้านสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมทางธุรกิจ

นอกจากนี้ ที่ประชุมยังได้หารือถึงแนวทางการส่งเสริมพื้นที่ของภาคประชาสังคมในโลกออนไลน์ (Online civic space) การแก้ไขและป้องกันผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลต่อสิทธิมนุษยชน รวมถึงการใช้ เครื่องมือทางด้านนโยบายและกฎหมายเพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจที่เคารพสิทธิมนุษยชนอย่างสมดุล และมีประสิทธิภาพ

นอกจากการเข้าร่วมประชุมประจำปี GANHRI 2024 แล้ว คณะผู้แทน กสม. ยังได้พบกับผู้แทน องค์กรระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนเพื่อหารือในประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การพบเลขาธิการ

สมาคมเพื่อการป้องกันการทรมาน (Association for Prevention of Torture) หรือ APT เพื่อหารือเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างกันในการป้องกันและต่อต้านการทรมาน รวมถึงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของสำนักงาน กสม. ในการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัว การพบกับผู้อำนวยการ Centre for Humanitarian Dialogue (HD) ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนไม่แสวงหากำไรด้านการส่งเสริมกระบวนการพูดคุยและไกล่เกลี่ยเพื่อป้องกัน บรรเทา และแก้ไขความขัดแย้ง ในประเด็นกระบวนการพูดคุยสันติสุขในชายแดนใต้และกระบวนการสมานฉันท์ปรองดองในสังคมไทย การพบกับผู้ช่วยข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) ในประเด็นผู้หนีภัยการสู้รบชาวเมียนมา และผู้แสวงหาที่พักพิงจากประเทศต่าง ๆ รวมทั้งได้เข้าพบผู้ประสานงานด้านสิทธิมนุษยชนศึกษาและการฝึกอบรมของสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) ในประเด็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนแก่กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายด้วย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

17 พฤษภาคม 2567